

GESCHIEDENIS
VAN
DE GEMEENTEN

DER
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN,

DOOR
Frans de Potter en Jan Broeckaert.

Eerste reeks. — Arrondissement Gent.

VIERDE DEEL.

**Ledeberg, St.-Martens-Leerne, Lemberge, Loochristi, Loo-ten-
Hulle, Lovendegem, Machelen, Mariakerke, Melgem, Melle,
Melsen, Mendonk.**

GENT,
DRUKKERIJ C. ANNOOT-BRAECKMAN, KOORNMARKT.

1864-1870.

MEIGEM.

I.

BESCHRIJVING VAN HET DORP. — Deze gemeente grenst ten noorden aan Lootenhulle, Poesele en Nevele; ten oosten aan Vosselare en Bachte-Maria-Leerne; ten zuiden aan Zeveren en Deinze; ten westen aan Zeveren en Vinkt. Men treft er de volgende wijken aan : *Steenen Molen, Lange Akker, Meulebroeken, Pitbulken, Boeken, Kruisweghoek, Bekkant* ⁽¹⁾. Zij heeft eene oppervlakte van 737 hectaren, of, volgens oude meting,

(1) Oude plaatsnamen :

1530. *Bedelf van Cerscamp, Papen Nattekin.*

1560. *Moencameersch, Plaatsmeersch.*

1425. *Achterbrouc, Astbroucbusch, gheheeten ten Lombaerden, Scautbosch, Speelktbosch.*

1430. *Cleenen Hane ofte goedekin 's Mandemakers.*

1500. *Beerch, thof te Muelebrouc, leen ten Walle.*

1550. *Meyghem driesch.*

1575. *Doorentkin, Goossinsbulck.*

1600. *Bouck, Bulcken, den Dooren, de Helle, Kruyswegghoeck, Langhen acker, Meerbeek, Meerschkant, Meyghem bergh, Omme-ganck, Pietbulck, Steenhovens.*

1675. *Waeidriesch.*

800 bunder lands, en telde op 31 December 1866 eene bevolking van 1237 zielen (1).

De spelling van den naam dezer gemeente heeft tot heden niet vele wijzigingen ondergaan. In het jaar 969 vinden wij *Meinghem* geschreven; in 1160, *Meiengem*; in 1291, *Meyeghem*; in dezelfde eeuw, *Maienghem*; in 1350, *Meyenghem* en *Mayeghem*. Deze laatste vorm is tevens de naam eener oude heerlijkheid, ingesloten in de naburige gemeente Lerne. De etymoloog DE SMET dacht eerst, bij de uitlegging van dezen dorpsnaam, aan een *meiverblijf*, of aan een kasteel van *Meye* of *Majelus* (Fr. *Maïeul*;) maar was later, namelijk in de tweede uitgave van zijne *Essais* enz., van gevoelen, dat het eerder een verblijf van uitspanning, een *Maaigem*, was, van *Made* (meersch), in 't Engelsch *Meadon*, bebloemde weide, waarvan de woorden komen : zich *vermeien*, *spelemeien*.

In een ons toebehoorend handschrift over de beteekenis der meeste dorpsnamen van Oost-Vlaanderen lezen wij : « que « Meyghem, syncope de *Meydeghem* ou *Meydehem*, signifie « lieu habité par des filles, et que ce nom lui a été donné « parce qu'il s'y trouvait anciennement plus de filles qu'au- « jourd'hui..... Il est de tradition (zegt de schrijver verder) « que ce fut jadis un lieu de refuge où des filles cherchèrent « et trouvèrent un asile qui les mit à l'abri des insultes des « Goths, Suèves, Wandalés et autres peuples guerriers du « Nord. » Het is evenwel waarschijnlijker, zooals door WILLEMS opgemerkt wordt, dat men hier het *meigeding* hield, hetwelk bij het Capitularium van 769 bevolen werd. (Zie GRIMM's *Recht Alterthümer*, bl. 822), ten ware *Meigem* kon geacht worden afgeleid te zijn van het oude *megen* (*magus* of *magum*,) een woord van echt Keltischen oorsprong, dat de geleerde Noord-Nederlandsche taalkundige HOEUFFT, naar het gevoelen van PONTANUS, zegt oorspronkelijk een huis, ofwel eene plaats te

(1) In 1801 waren er 996 inwoners, waaronder 36 ingeschrevene behoeftigen.

hebben beteekend, waar een geslacht te zamen woonde, en dat in meer dan éene Noord-Nederlandsche plaats, onder ander in *Nijmegen*, nog te huis behoort (1).

Meigem wordt door de volgende beken besproeid :

De *Reigersbeek*, die van Deinze komt, en aan de westelijke grens Meigem van Ste-Maria-Leerne en Vosselare scheidt ;

De *Kleine Reigersbeek*, die van Zeveren komt, de gemeente in noordoostelijke richting doorsnijdt, en in de voorgenoemde, bij Vosselare, uitwatert ;

De *Zeversche beek*, op de westergrens, bij het gescheid van Zeveren ;

De *Kandelbeek*, dicht bij de laatstgenoemde, die de grens van Deinze maakt, en zich aan het uiterste zuidoostelijke punt van Meigem met de Reigersbeek vereenigt. Eene oorkonde van 1601 noemt dezen waterloop : *Candele ter Keerssen*, en leert ons, dat de visscherij daarin « met korven, netten ende vlumen » door de heeren van Nevele in leen werd gegeven.

De *Poekebeek*, die Meigem van Lootenhulle en Poesele scheidt ;

Het *Rossembeekske*, dat een deel der grensscheiding van Vinkt maakt ;

Eindelijk de *Vaart van Deinze naar Schipdonk*, die de gemeente van het zuiden naar het noorden, bij de oostergrens, bewatert, en de oude Kalene te dier plaatse vervangt.

Meigem bezit eenige kleigronden, en is, over het algemeen, zeer laag gelegen. Nog niet lang geleden was deze gemeente aan overstromingen blootgesteld. Er zijn hier weinig houtplantingen, maar integendeel veel weiden.

Reeds vroeg was de landbouw hier in bloei, inzonderheid op verscheidene belangrijke pachthoeven, die van vermogende familiën werden in leen gehouden. Wij zullen er in het volgende hoofdstuk breeder gewag van maken.

De officiële landbouwstatistiek voor het in 1846 eindigende

(1) HOEUFFT, *Taalkundige bijdragen tot de naamsuitgangen*, enz., bl. 88.

tienjaarig tijdvak teekent voor Meigem de volgende verdeeling aan: **64 hectaren** 14 aren waren bezaaid met tarwe; 1 h. 68 a. met **masteluin**; 186 h. 28 a. met rogge; 5 h. 45 a. met gerst; 34 h. 45 a. met haver; 4 h. 8 a. met boonen; 10 h. 71 a. met boekweit; **15 h.** 2 a. met koolzaad; 58 h. 82 a. met vlas. De **meerschen en weiden** besloegen eene uitgestrektheid 69 h. 85 a.; de **boomgaarden**, 25 h. 52 a.; de **tuinen**, 5 h. 98 a.; de **boschen**, 42 h. **51 a.** Er waren 79 paarden en veulens; 504 koppen **hoornvee**; **46 kalvers**; 80 woldieren; 276 verken en biggen; 40 **geiten**. **Ter vette**: 58 stuks hoornvee, 4 kalvers en 129 verken. 6 **koeien** werden als trekdieren benuttigd. — Het **getal dienstlieden** beliep tot 75 mannelijke en 45 vrouwelijke; de **eersten genoten** een loon van 74 en de anderen van 57 centimen daags.

Gedurende **gemeld tijdvak** bedroeg de waarde der landen, per hectare, **3500 franken** bij verkooping, en 90 franken bij verpachting (1).

Vroeger werd hier veel lijnwaad geweven. In de vorige eeuw waren er **83 getouwen**, en in 1846, 110, waarvan toen enkel een zestigtal bewerkt werden. In den hongersnood, die op de nijverheids~~crisis~~ van dit tijdstip volgde, namelijk in 1848, stierven te **Meigem** niet min dan 45 personen, tegen een getal van slechts **24 geboorten**.

In 't **gemeentearchief** is niets van belang. De registers van den burgerlijken stand vangen aan met het jaar 1696. — Te Gent, in het **provinciaal archief**, berusten gemeenterekeningen van de vorige eeuw.

De **kermis** dezer gemeente wordt gevierd den eersten Zondag na St.-Lucas, in de maand October.

(1) De eenige herberg, ons uit de vorige eeuw bekend, droeg voor titel: **de Spoete (1788)**.

II.

HEERLIJKHEID. — Wanneer en door wien de gemeente Meigem aan de heerlijkheid van Nevele, waaraan zij tot de afschaffing der leenroerigheid bleef toebehooren, overging, is, bij gemis van oorkonden, niet te verklaren; evenmin is het bekend, of zij ooit eene zelfstandige heerlijkheid hebbe uitgemaakt, met eene familie van dien naam, waarvan ons bekend zijn *Lambinus de Meigem*, in 1160, en een *Leo de Maienghem*, die met zijne vrouw Beatrice de St.-Michielskerk te Gent met eene kapelnij begiftigde. Er was evenwel te Meigem, evenals te Nevele, eene vierschaar met baljuw en schepenen, die uitspraak deed over geringe misdrijven en overtredingen. Doorgaans werd de bediening van baljuw en burgemester door die van Nevele uitgevoerd.

Er waren te Meigem verscheidene heerlijkheden ingesloten, welke wij hier beknopelijk doen kennen.

De *heerlijkheid ten Riede* behoorde in het jaar 1399, voor de helft, aan Margareta Hoens, echtgenoot van Jan Utenhove, als blijkt uit den staat der goederen, door den laatstgenoemde achtergelaten en ten jare 1399 opgemaakt⁽¹⁾. In 1412 behoorde het geheel en al aan Jan van Leyns, wiens weduwe, eene jonkvrouw van der Meersch, het in 1439 aan Jan van Landuut, zoon van Nicolaas, voor de jaarlijksche som van 15 pond groote verpachtte. De huurakte, voorkomende in het *Jaarregister van Gent*, van 1439 (bl. 1), wordt dit hof geheeten het *goed ten Riede ende te Ruelsaleete*. Godewald van der Meersch, waarschijnlijk de broeder der voornoemde jonkvrouw, volgde haar in het bezit op. Een deel er van behoorde in de XVIe eeuw aan Magdalena van

(1) *Staten van goed*, 1399, bl. 49. — Stedelijk archief van Gent.

Grijssperre, die 't achterliet aan Frans van Hembijze, en de twee overige deelen, welke door den Koning verbeurd werden aan een ander lid der familie van der Meersch. Later vinden wij achterevolgens als bezitters van dit goed op de leenregisters aangeteekend : Joost van de Woestijne, Lodewijk, broeder van den voornoemde, en hunne zuster Joanna, die gehuwd was met Philip d'Hanins, en het goed verkocht aan eene ingezetene van Meigem, met name Nicolaas de Webt. In de XVIIe eeuw behoorde *Ten Riede* aan Joris della Faille, die het opdroeg aan zijnen neef Jan-Baptist della Faille, ridder, heer van Huise, hoogbaljuw van Gent. Deze schonk de heerlijkheid, op zijne beurt aan den oudsten zoon van zijnen broeder Steven, met name Maximiliaan, onder voorbehoud er gedurende zijn leven het vruchtgebruik van te hebben (8 Juni 1633 (1)).

Volgens eene schatting van den jare 1577 had het *goed ten Riede* eene waarde van 5300 gulden. Het werd in leen gehouden van den Ouden-Burcht, te Gent, en had eene vierschaar met baljuw, schepenen en laten ; recht van vond, tol, stragiersgoed, enz. De geheele uitgestrektheid bedroeg 21 bunder.

De *heerlijkheid van Wiericx*, eigenlijk eene heerlijke rent, die zich ook op gronden te Zeveren en Vinkt uitstreckte, was in de XVe eeuw het eigendom van Rogier Everwijn, na wien de leendenombrementen opnoemen : Denijs Everwijn, zoon of broeder des voorgaanden ; Jan Utenhove, die de rent verkocht aan Jan van der Meersch, welke ze aan Willem van der Meersch achterliet. In de XVIe eeuw vinden wij als eigenaren : Daneel, Geeraard en Willem de Stoppelaere, en in 1600 Willem-Emanuël Lantens, die te Rijsel in 1603 overleed, na gehuwd te zijn geweest met Jacoba Hellin.

Uit dezen echt sproten twee zonen, waarvan de oudste, Jan-Baptist, op twintigjarigen leeftijd in de orde der Jezuiten

(1) Papieren van den Ouden-Burcht. — Recht. stand, N° 4 en N° 15. Prov. Archief.

trad, en de hem toebehoorende leengoederen en heerlijke renten aan zijnen broeder Robrecht afstond, tegen eene jaarlijksche rent van 300 gulden (1).

De *Wiericx-rente* of heerlijkheid bestond in 6 bunder land, met een inkomen van 36 halsters rogge, 30 halsters evene, 103 1/2 kapocnen, 66 hennen, 79 1/2 « Bamishoenderen, » 394 eieren en ongeveer 52 pond, benevens 52 wachtpenningen 's jaars. Zij had eenen baljuw en zeven schepenen, met de gewone heerlijke vermogens. — Wij hebben een register van « wettelijke passeeringen » (staten van goed, enz.), voor de wet van Wiericx gedurende de jaren 1728-1734, in het archief van den Raad van Vlaanderen aangetroffen. Het is eene gift van den heer Ad. Dubois, advocaat te Gent.

Behalve deze twee heerlijkheden waren te Meigem nog ingesloten de heerlijkheden van den *Hoorensche*, *Oudegoede*, (*Lootenhulle*), *Poeksche* en *Kerrebroek*, (Nevele), over welke breeder gehandeld wordt in de gemeenten, waar hun zetel gevestigd was. Wij vinden ook in eene oorkonde van de XVIe eeuw gewag gemaakt van eene heerlijkheid van *Reyghersvliet*, doch hebben er niets nader kunnen over aantreffen.

De voornaamste leenen in Meigem waren :

Het *leen* (ook weleens de heerlijkheid) *ter Kerken*, dicht bij de kerk, groot, volgens meting in de XVe eeuw, 18 bunder 800 roeden; in 1686, 21 bunder 64 roeden, en in 1705, 19 bunder 800 roeden. De oudste, ons bekende eigenares, is Margareta de Muntere, wier naam op het leenregister van 1460 voorkomt, en die gehuwd was met Jan Gheysbaert. Na haar vinden wij: Elisabeth Gheysbaert, die het goed verkocht aan Jan Rooze, Philip Rooze, zoon des voornoemden, en Joanna Rooze, echtgenoot van Lieven van Siclers; Frans van Siclers, die het leen in het begin der XVIIe eeuw verkocht aan Cornelis van Beaumont;

(1) *Notariële akten*, N° 283, bl. 132-137. — Arch. van den Raad van Vlaanderen.

wiens erfgenamen het nog in 1661 bezaten. In 1668 zien wij het *goed ter Kerken* in bezit van Jan-Baptist Gheerts, en in 1686 van Jan-Baptist Ravericx, welke laatste het aan Jan Lamme voor de som van 60 pond groote 's jaars verpachtte (1). Justina Ravericx, zuster en erfgename van Jan-Baptist, verkocht het leen omtrent het begin der XVIIIe eeuw aan Maria-Anna Hellebaut, dochter van Jan, die het, op hare beurt, schonk aan hare nicht Catharina Hellebaut, ter gelegenheid haars huwelijks met Joost Goethals (1715). Na deze kwam het leen aan Jan-Frans Opsomer (1754), en later aan Dionijs-Frans-Bernaard Opsomer, diens zoon en erfgenaam.

Het *leen te Landuit* behoorde aanvankelijk aan eene familie, die denzelfden naam voerde, en van welke ons, onder anderen, bekend zijn : *Jan van Landuit*, zoon van *Goosens* ; *Jan*, zoon van *Nicolaas*, en *Jan*, zoon van *Willem van Landuit*. Van den voorlaatste weten wij, dat hij ten jare 1371 met Jan van der Muelen voor de schepenen van Gent verscheen, beide beticht van elkan- der gewond te hebben. Jan van Landuit werd verwezen om eene bedevaart te doen naar Atrecht, en zijn tegenstrever naar O.-L.-Vrouwekerk van Clery, bij Orleans (2). — *Elisabeth van Landuit* was in 1430 begijne in 't hof van St.-Elisabeth te Gent. *Joost* en *Hector van Landuit* waren leenhouders van het hof van Nevele in 1580.

Uit het hof te Landuit, dat eerst 24 bunder groot was, werd op het einde der XIVe of in het begin der XVe eeuw een ander

(1) *Not. Act.*, N° 244, bl. 247. — Arch. van den Raad van Vlaanderen.

(2) « Omme dmesgrijp ende mesdoen dat Jan van der Muelen, f^r Jans, mesgreep ende mesdede up Janne van Landuit, f^r Willems, daer hij up hem slouch met een stave, so sal Jan van der Muelen vors. doen sine pelgrimage ter eeren van Janne van Landuit vors., ende sinen maghen ende vrienden te onser Vrouwen, te Clery, boven Orlens. Item ende dmesgreep ende mesdoen dat Jan van Landuit vors. mesgreep ende mesdede op Janne van der Muelen vors., daer hij ne scoufierlic vliet, so sal Jan van Landuit vors. doen sine pelgrimage ter eeren van Janne van der Muelen vors. en sinen maghen ende vrienden ter Kerssen te Atrecht.... »

(*Zoendincbouc*, 1371, bl. 5. — Stedel. arch. van Gent).

leen gespleten, van 8 bunder, of het derde des geheelen leenbodems; het behoorde in de eerste helft der XVe eeuw nog aan de oorspronkelijke familie, maar *Boudewijn van Landuut* verkocht het, vóór of in het jaar 1459, aan Simoen Borluut, na wien het, opvolgenlijk, in eigendom overging aan Geerolf, Lieven en Joost Borluut, deze laatste heer van St.-Denijs-Boekel. In de XVIIe eeuw behoorde het leen aan Frans en Hendrik Borluut, beiden van gemelden tak dezer oudadellijke familie. Hendriks leenroerige erfgenaam, Frans van Melle, legde er het denombrement van over ten jare 1741, en het goed werd door Theresia van Melle, dochter des laatstgenoemden, die gehuwd was met Jan-Bernaard Morel, omtrent het jaar 1780 aan diens kinderen overgebracht.

Het *leen te Poellare*, waaraan een baljuw en eene schepenen-bank, recht van tol, van gevonden en bastaardsgoed, boeten tot 13 pond parisis, enz., alsmede eene heerlijke rent, verbonden waren, behoorde in 1453 aan Jan Lachengoen, zoon van Simoen; vervolgens aan Margareta Lachengoen en aan Frans Boele (1550). Deze laatste verkocht het goed aan Lieven de Buck, die het ten jare 1556 nog bezat; maar zijn broeder Andries de Buck, die het na zijn overlijden erfde, zag het, ingevolge een gewijsde van den Raad van Vlaanderen, ter delging van zijne schulden, omtrent 1580 aanslaan, wanneer het werd aangekocht door Joris van Overwaele.

In de tweede helft der XVIIe eeuw was het *leen te Poellare* het eigendom van Jacob Wauranst of Warans, gehuwd met Clara van Viertale. Deze lieten het achter aan hunnen zoon Jacob (1705), wiens dochter, Maria-Joanna, weduwe van Albrecht-Ferdinand de Ligny, er in 1763 het denombrement van indiende. Drie jaren later behoorde het aan Lieven-Frans-Andries, graaf de la Tour; het werd den 15 Maart 1769 in de vierschaar der schepenen van Gedelee, te Gent, verkocht. Volgens de aankondiging dezer veiling, voorkomende in de *Gazette van Gend* van 6 Maart des gemelden jaars, was het *leen te Poellare* groot acht bunder 464 roeden en werd het te dien tijde verpacht

voor de som van 35 pond groote 's jaars. In 1793 zien wij, dat het leen bezeten werd door Maria de Rudder.

Het *goed ten Broeke*, dat wij in eene oorkonde van 1412 als eigendom vinden van Catharina de Crane, aan wie toen ook het *goed ter Beken* en *ten Bossche* behoorde, besloeg met deze eene uitgestrektheid van 34 1/2 bunder; de drie leengoederen werden op bedoeld tijdstip verpacht voor 48 schellingen parisis per bunder (1). In 1440 bedroeg de pachtprijs 12 pond 6 schellingen groote, en moest de pachter niet alleen de helft van het op 't hof groeiend fruit aan de eigenaren laten, maar was nog verplicht ieder jaar, buiten zaai- en oogsttijd, « te mennen twee « waerven, telker reyse twee daghen uutzijnde, behauden dien « dat soe (zij) betalen de costen van den perde ende tsgheens « montcoste diese voeren sal (2). »

Het goed ten Broeke was in 1460 het eigendom van Christina de Crane, weduwe van Jacob van Marke; in 1620 aan Frans Baert, griffier der stad Gent, en in 1683 aan Jan-Frans Bette, minderjarigen zoon van den overleden markies van Lede.

Het *goed ter Spelt*, hetwelk 26 bunder groot, en in 1432 't eigendom was van gemelden Jacob van Marke, werd te dien tijde verpacht voor de jaarlijksche som van 7 pond 10 schellingen groote en drie steenen vlas. Blijkens de pachtvoorwaarde, welke wij hieronder verkort mededeelen, moest de huraar ieder jaar, van St.-Martensdag tot den eersten Mei daaropvolgende, twee koeien van den eigenaar des goeds verzorgen, waarvoor deze hem jaarlijks vier ellen laken, voor eenen kerel of wambuis, schuldig

(1) « Kenlijc etc., dat Pieter de Weert, commen es etc., kende ende lijde dat hij heeft ghenomen in sekeren pachte, ende met sekeren voorwaerden jeghen Mighelen van den Bossche, als wettelicke vooght van Catelinen Clais dochter Scranen, sinen wive, haerlieder *goed ter Beken*, *ten Broucke*, ende *ten Bussche*, alsoet ghelegghen es in de prochie van Meyeghem, groet vier en dertich bunre ende een alf, lettelt min of meer, eenen sekeren termin van neghen jaren lanc duerende..... omme achtenviertich scell. paris. siars elc bunre..... Actum ix die Juny anno XIVe XII. »

(Jaarregister van Gent, van 1410-1412, bl. 66^v.).

(2) *Jaarregister*, bl. 220.

was (1). Omtrent het midden der XVIIe eeuw behoorde het aan Willem Bette, markies van Lede, die in 't beleg van Duinkerke ten jare 1658 sneuvelde, gedurende wiens leven het bij verka-veling te beurt viel aan Eugeen-Ernst Bette, abt van Rosières en proost der St.-Pieterskerk te Kassel. Deze was er nog omtrent het jaar 1680 in bezit van.

Het *Pilaarsleen*, groot in land, meersch, water en bosch 6 bunder 625 roeden, had, evenals de voorgaande, eenen baljuw. Wij kennen er de hierna genoemde eigenaars van : Roeland en Elisabeth van der Meersch, omtrent het einde der XVe eeuw; Anna de Kemele, in 1520, wier dochter in huwelijk trad met Frans van Hembijze; Pieter van Grijsperre, bij aankoop, en Arend van Grijsperre. In 1617 vinden wij als eigenaar op het denombrement aangeteekend Jacob Laubegeois, koopman te Dowaai.

Het *leen van Oorskamp* behoorde omtrent het midden der XVe eeuw aan Catharina de Bleckere, echtgenoot van Hugo van Grannens; nadien aan Willem van der Haghen, Wilhelmina van der Hagen, Nicolaas en Jacob Triest, en in 1595 aan Philip Triest, heer van Auwegen. Het leen van Oorskamp, bij de kerk, ten oosten der Kalene, besloeg eene uitgestrektheid van 5 bunder, onder land en meersch, en hing, evenals de vorige opgenoemde goederen, van de heerlijkheid van Nevele af.

Het *goed te Kersene* had eene uitgestrektheid van 28 bunder land en meersch. Bij notariële akte van 26 Februari 1689 werd

(1) « Kenlic zij etc., dat Jacques van Maerke, comen es etc., kende ende lijde dat hi heeft ghegheven in loeyalen pachte ende met zekeren voerwaerden, Ramont van Duerebrouc een ghoed, ghelegghen in de prochie van Meyeghem, ghecheeten 't *goed ter Speelct*, groet zijnde xxvi bunder..... eenen termijn van ix jaeren lanc duerende..... omme viii p. x s. gr. ende iii steene vlas sjaers..... Daerboven moet de vors. pachter Jacoppe sinen meester twee coeyen winteren alle jaere van Sente Martinsmesse tote meydaghen, dies moet Jacop sinen vors. pachter jaerlicx gheven iii ellen lakins teenen keerle van Jacops saysoencleeden, ghelije hi anderen sinen dienaren gheven sal..... Actum xxviii van Martii anno XXXII. »

(*Jaarregister van Gent, 1432-34, bl. 101.*)

het door den toenmaligen eigenaar, René Becuau, kanunnik te Doornik, aan zekeren Jan van de Walle voor de jaarlijksche som van 400 gulden verpacht (1).

Het *leen ten Lombaarden*, groot 8 gemeten. Als eigenaars van dit goed kennen wij : Michiel en Jozijne Talboom, omtrent het einde der XVe of in het begin der XVIe eeuw; Anna de Keyser, Willem Wittevronghel, Marten Mestach, en dezès kinderen, waaronder Daneel en Joanna, omtrent 1568.

Het *goed ter Linden* behoorde op het einde der XVe eeuw aan Joanna Coelin, weduwe van Willem de Leeman, die het er op wassende hout ten jare 1500 verkocht aan den prior van het klooster der O.-L.-Vrouwebroeders, te Gent (2).

Voorts vinden wij nog in oude bescheeden melding gemaakt van het *hof ten Duifhuize*, dat in 1661 aan de weduwe van Joost de Grutere toebehoorde; van het *hof ter Stichelen*, in 1685 het eigendom van Willem en Lodewijk de Grutere; alsmede van een pachtgoed, groot 25 bunder 1 gemet, bestaande uit een « speelhuys, motten, wallen, synghele, nederhove ende boom-
« gaerde, » dat volgens het leendenombrement omtrent het jaar 1650 bezeten werd door Margareta Boele, echtgenoot van Christiaan de Harduyn, en in 1661 door Jacob Pecters, procureur-generaal van den Raad van Vlaanderen, wiens echtgenoot, Jozijne Stalens, het leen geërfd had van haren broeder Hendrik Stalens, proost van het Ste-Pharaïldekapittel te Gent.

De tienden van Meigem werden gelicht door het kapittel van Doornik, den pastoor der parochie, den Armendisch van

(1) *Not. Act. N° 40.* — Raad van Vlaanderen.

(2) « Jehanne Scoelins, wede van Willem de Leeman es komen voor scepen van der Kuere in Ghendt ende kende dat zo broeder Pieteren de Brune, prioor vanden cloostere van onsen Lieven Vrouwenbroeders binnen Ghendt, inden name van den zelven zijnen cloostere ende couvente ende tscouvents behouf, wettelijk vercocht, overghedraghen ende overghegeheven heeft al dupgaende houdt, dat zo heeft staen up *goed ter Linden*, in de prochie van Meyeghem, daer Heyndric de Splenis up woent, ende al huer recht, cause ende actie van den zelven houte, omme dat by den voorn. pryoeer tzelfs zijns sloosters behouf gheandveerd, ofghehouden ende gheweert te werdene...
Actum xxvii January XVe. » (*Jaarregister van Gent, 1499-1501, bl. 53.*)

Vosselare en Leerne, en de kapelnij van St. Nicolaas. Een deel der tiende behoorde in 1422 aan Jan van Zijngthem, en werd door hem voor 6 pond groote en 2 mudden rogge 's jaars verpacht (1). De kapitteltiende der aardappelen werd in 1712 voor 2 pond groote 's jaars verpacht.

Burgemeesters van Meigem.

J. van Nevele	1801
K. baron du Bois	1809
Ferdinand baron du Bois	1817
J.-B. de Poorter	1850

III.

GESCHIEDENIS. — Slechts weinig historische feiten zijn ons met betrekking tot Meigem bekend. Wij gelooven nogtans te mogen onderstellen dat deze gemeente niet minder van de middeleeuwsche oorlogen zal geleden hebben als Nevele, hoofdplaats der heerlijkheid, die er slechts 25 minuten van afgelegen is.

In de oorlogen, die in de tweede helft der XVIe en in den aanvang der XVIIe eeuw in deze gewesten tusschen de verbondene vorsten en Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, gevoerd werden, werd Meigem vooral zwaar gesteisterd. Ten jare 1668 leed de gemeente, door te Bellem en Hansbeke gekampeerde Franschen, schade aan woningen en vruchten tot beloop van ruim 200 gulden. In 1683 leverde zij aan de Franschen, in hun kamp te Harelbeke, voor 4024 gulden aan granen, voeder, koeien, enz. Datzelfde jaar werden al de

(1) *Jaarregister* van 1422-1424, bl. 5v.

juweelen en versierselen der kerk op wagens naar Deinze gevoerd, om ze aan de rondzwervende of in de nabijheid legerende krijgsbenden te onttrekken; eene dergelijke beveiliging had te Gent in 1705 plaats (1).

In 1684 moest zij niet min dan 4662 gulden opbrengen aan het bestuur der kastelnij van den Ouden-Burcht, als aandeel in de oorlogscontributie, zonder te rekenen wat zij voor koeien, voeder, enz., te betalen had. Datzelfde jaar, en het volgende, vroegen de Fransche krijgsbevelhebbers haar de som van 674 pond 19 schellingen, en betaalde zij aan de kastelnij niet min dan 2969 pond 18 schellingen 1 groot. De soldaten van den markies De la Trouche, die in de maand Augusti 1684 te Deinze zijn kamp opsloeg, kwamen te Meigem alles wat draag- of vervoerbaar was rooven; eindelijk in den daaropvolgenden winter was de bevolking gedwongen met vee en huisraad voor den roekeloozen en onbarmhartigen vijand op de vlucht te gaan. Menigcen werd in die droeve dagen tot ondergang gebracht.

De gemeente moet veel aan afpersingen geleden hebben, aangezien wij hare wethouders en notabelen, gezamenlijk met die der naburige gemeenten, zich in 1697 tot het bestuur der kastelnij van den Ouden-Burcht zien wenden, met het verzoek, dat het hun onmogelijk was de lasten en hulp gelden aan de kastelnij te voldoen, uit hoofde van de aanzienlijke verliezen, welke zij gedurende den oorlog onderstaan hadden, en omdat de voornaamste schatplichtigen of arm geworden, of op de

(1) « Betaelt aen Mauritius de Muldere, de jonghe, over het vluchten van het kercken dynghen ten jaere 1683 naer Deynse..... »

« Betaelt aen Joos Cornelis over het vluchten van het kercken dynghen naer Deynse met synen waeghen, ten jaere 1685, by ordre van den heer pastoor..... »

« Item ter causen van 't vluchten van de ornamenten deser kercke den tyt van vyf jaeren, ten advenante van iii s gr. sjaers »

(Kerkrekening van 1701-1703. — Kerkarchief.)

« Item noch an den zelve over drye voyagiën naer Ghent gedaen tot het halen van cruys ende vanen, metsgrs. tot het vluchten van de ornamenten.... 1703. »

(Idem.)

vlucht gedreven waren. De burgemeesters van Meigem, Vosselare, St.-Jans-Lerne, Vinkt en Zeveren zaten reeds verscheidene jaren gevangen, uit hoofde der niet betaling van bedoelde schattingen, van welke de verzoekers baden ontslagen te worden. Het bestuur der kastelnij bevredigde hunnen wensch maar half: er werd hun eene kwijtschelding van twee jaren, in plaats van vier, zooals in het smeekschrift gevraagd was, toegestaan⁽¹⁾.

In eene opgave van 1708, over de schade en de verliezen, aan de gemeenten der kastelnij door het Fransch leger toegebracht, zien wij Meigem vermeld met eene som van 5199 pond 17 schellingen groote over afbraak van huizen, plundering, neervellen van hout en levering van voeder, benevens 220 pond 3 schellingen 8 deniers groote, over levering van hout, paarden, wagens, enz.

Ten jare 1790 werd te Meigem ook een vrijwilligerskorps, onder den naam van Patriotten, ingericht.

IV.

KERK VAN MEIGEM. — De eerste maal, dat wij de kerk van Meigem vermeld vinden, is onder het jaartal 1218. Zij behoorde tot het personnaat van Deinze, afhangende van 't kasteel van Mere, te Vosselare.

Deze kerk, toegewijd aan St. Nicolaas, schijnt omtrent het jaar 1751, onder het bestuur van den pastoor Pieter Moortgat, afstammeling eener doorluchtige Gentsche familie, bijna geheel herbouwd te zijn geweest. Deze ievervolle herder zal zeer veel voor de herstelling zijner kerk gedaan hebben: men vindt

⁽¹⁾ *Brieven en Rescriptiën*, 1697-1702, bl. 23v. — Arch. van den Raad van Vlaanderen.

zijnen witmarmeren grafzerk in het koor, bij het hoogaltaar, en leest er op, dat hij den 26 December 1742, na 52 jaren priesterschap en 53 jaren pastoreele bediening, overleed. Zijn wapenschild, vereenigd met dat van de familie Van de Vivere, prijkt op twee paneelen van het gewelf des middelbeuks en op die des kruisbeuks; ook boven de eerste kolom, links, bij den ingang, en op de schilderij, welke het altaar van O. Lieve Vrouw versiert. Wij maken er uit op, dat de plafonneeringswerken en het schilderen van gemeld doek door hem geheel of grootendeels bekostigd werd.

De kerk heeft drie beuken, onder één dak; de achthoekige houten, met schaliën gedekte toren rijst te midden van den kruisbeuk. Aan iedere zijde zijn twee rondbogige vensters. De zijbeuken zijn verlicht door twee vensters; de muur van den O.-L.-Vrouwebeuk is merkelijk dikker dan die van den rechterbeuk, waaruit te onderstellen is, dat dit gedeelte der kerk vroeger gebouwd werd. Boven de smalle, lage rondbogige kerkdeur is een toegemetst venster. De puntige gevel is ondersteund door twee zware schoormuren; op het dak staat het jaartal 1749. Links van den gevel ziet men het spoor van een klein gebouw, dat vroeger daaraan gevoegd was, en de lijnen van een spitsbogig venster.

Het gewelf des middelbeuks is plat; dat der beuken is van hout, en schuins afhellend, in de richting van het dak. De kruisbeuk is met ogivale bogen, en aan weerskanten door een venster verlicht. Ook de pilaarbogen van de beuken zijn spitsvormig. In het koor, welks gewelf lager is dan dat van den middelbeuk, treft men twee vensters aan.

De kerk bezit een goed orgel, besloten in eene eikenhouten kas met vier zuilen, die een fronton ondersteunen, waarop drie engelen prijken, waarvan de eene een boek, de andere eene pen in de hand houdt. De zuilen zijn versierd met schoon snijwerk, die leeuwenkoppen, zwanen, druiftrossen, engelen met fluiten en harpen, enz., voorstellen. Men beweert, dat het voortkomt van een in 1783 afgeschaft klooster.

In de met zwart marmer versierde nis, waar de doopvont is, ziet men als de voorzijde eener kas, zeer lief in hout gewrocht. Boven de twee vleugeldeuren troont, door stralen omgeven, God de Vader, en een weinig lager, de H. Geest. Op iedere vleugeldeur is een pelikaan afgebeeld. Men heeft dit fraaie stuk in wit, zwart en goud geschilderd !...

Het hoogaltaar werd in 1775 herbouwd en door den bisschop Van Eersel gewijd. Thans ziet men er eene kopie naar RUBENS, door JOZEF CANNEEL, vervaardigd in 1858, en voorstellende : *de Afdoening van het Kruis*.

Het O.-L.-Vrouwaltaar is versierd met een goed tafereel der XVIIIe eeuw, verbeeldende : *De uitdeeling van den Rozenkrans*, door O. L. Vrouw, of *Bijstand der Christenen*. Spijtig, evenwel, dat onbehendige « herstellere » er veel schoons van hebben weggenomen.

De kolommen op de zijaltaren zijn van geschilderd eikenhout..... De kapitelen en het benedendeel der schachten, met spiraalvormige sieraden en beelden, zijn niet onverdienstelijk.

Het altaar van St. Nicolaas prijkt met het beeld diens heiligen, achter hetwelk men eene uit kleine kolommen samengestelde verdieping bemerkt. Ongelukkiglijk is dit alles met eene witte verf overstreken. Het St.-Nicolaaskoor werd geplafonneerd in 1779, in welk jaar men er ook den marmeren trap plaatste, die 5 pond 16 schellingen 2 groote kostte.

Bij den ingang van het koor ziet men aan weerskanten een schoon versiersel in rocaille. Het houten muurbekleedsel in het koor is aan beide zijden voorzien van een slag van trophée, in hout gesneden, en samengesteld uit eene mengeling van verschillende godsdienstvoorwerpen, zooals wierookvaten, offerplaat, ampullen, boek, kelk, linnen, bellen, kandelaar, enz. Het tabernakel, in denzelfden smaak als de andere snijwerken, is zeer fraai, en werd ten jare 1772 gekocht met de giften eeniger parochianen. Het kostte 21 pond 10 schellingen 6 grooten. De tombe op het hoogaltaar dagteekent van hetzelfde jaar.

•

De predikstoel, zonder een meesterstuk te zijn, is evenwel goed gewrocht. De twee medaillons stellen den *Goeden Herder* en *St. Nicolaas* voor. *LODEWIJK IEMANDT*, van Gent, vervaardigde dien in 1749 voor 16 pond 3 schellingen 4 grooten (1).

Van de twee biechtstoelen is die bij O.-L.-Vrouwaltaar, in den trant der XVIIIe eeuw, de schoonste.

Rond het koor en den middelbeuk ziet men veertien steenen medaillons, die den Zaligmaker, de H. Maagd en de twaalf Apostelen verbeelden. Dit werk, dat van geene meesterhand getuigt, zou 100 pond groote gekost hebben.

De kerk van Meigem heeft schoone priester gewaden; men treft er nog eenige oude kanten aan, maar de schoonste dezer stuks zijn over een zeker getal jaren aan eenen behendigen handelaar in oudheden verkocht....

De offerplaat is zeer merkwaardig. Zij is in koper, en draagt in het midden de beelden van Adam en Eva, onder den boom des levens. Op den rand zijn allerlei dieren, boomen, enz., afgebeeld.

In de sacristij hangt een oud goed schilderstuk : *Christus aan het Kruis*, dat ongelukkiglijk versleten is.

Een ingezetene van Meigem, met name Frans de Witte, heeft de broederschap van den H. Rozenkrans met eenen prachtigen standaard vereerd. Op de medaillons ziet men de *instelling van den Rozenkrans* en *Christus' Hemelvaart* afgemaald. De teekening der versierselen is eenvoudig schoon. Deze standaard, vervaardigd door *BUYENS*, te Gent, dagteekent van 1861.

Gemelde broederschap van den Rozenkrans werd in deze kerk opgericht ten jare 1721; die van O. L. Vrouw van Bijstand in 1805. — Wij kennen een boekje, te Gent in 1714 gedrukt,

(1) « Item betaelt aen den heer pastor deser prochie de somme van ses-thien ponden dry schellingen 4 grooten omme met die somme ten deele te betaelen Ludovicus Iemandt, meester schrynwercker van synen style, tot Ghendt, ter causen het maecken van eenen nieuwen predikstoel van de kercke deser prochie. »

(*Kerkrekeningen van 1749-1750. — Kerkarchief.*)

en voor titel dragende : *Broederschap van bermhertigheydt tot hulpe ende verlossinghe van alle gheloovighe zielen des vagheviars, wettelyck inghestelt in de parochiale kercke van den H. Nicolaus, binnen Meyghem, in 1683. Eindelijk in een Ghebedt tot de H. Colomme, daer onsen Heere Jesus Christus aen gegeesselt is geweest*, gedrukt te Gent bij P. de Goesin, in 1724, lezen wij :

« de alderheyligste colomme, aen dewelcke onsen heere Jesus is
« vastghebonden ende ghegheeselt geweest, van Jerusalem
« overgebracht door den caerdinael Hieronymus Colonna, ghe-
« stelt in de kercke van de H. Praxedis tot Roomen, ten jaere
« 1223, en waer van eenige partikelkens zyn overgebracht van
« Roomen ten jaere 1724 (*en rusten tot Meyghem*), ende aldaer
« in groote eere gehouden worden, tot troost aller geloovighe in
« alle hunne siekten en quellinghen. »

Uitwijzens oude rekeningen werd in de vorige eeuw, ten dage des ommegangs, zijnde de Zondag vóór Sinksen, op den 8 September en op het verjaarfest der kerkwijding, de kerk met meien versierd. In den ommegang ging ten jare 1683 een vioolspeler (1).

Er was in deze kerk eene kapelnij van O. L. Vrouw, die verschillende goederen bezat.

Volgens eene aantekening in de Latijnsche kroniek van Dron-gen, onder het jaartal 1218, was de pastoor van Meigem ieder jaar, op St.-Baafsdag, aan voormeld sticht twee mudden haver of de som van 10 stuivers verschuldigd.

De kerk van Meigem betaalde in 1330, als jaarlijksche tiende aan den koning van Frankrijk, eene som van 15 pond.

Volgens DE CASTILLON genoot de pastoor de helft der vrucht-tienden, in gansch de parochie, en het vruchtgebruik van vier bunder weide en land, gezamenlijk ruim 800 gulden waard. Bovendien lichtte hij de vleeschtiende, en ontving de offers. De koster trok 5 Vlaamsche ponden 's jaars, gedeeltelijk van den

(1) « Betaelt aen Pr Reylof over het snaerenspel gheduerende den omme-ganghe, ii s. vi gr. »
(*Kerkrekening van 1683. — Kerkarchief.*)

pastoor, gedeeltelijk van het kapittel van Doornik. — Te dien tijde waren er te Meigem 300 communicanten.

De kerk stond onder de dekenij van Tielt, en behoort tegenwoordig tot de dekenij van Nevele.

Wij hebben in het kerkarchief eenige rekeningen van het einde der XVIIe, en eenige van de XVIIIe eeuw aangetroffen, alsmede een paar registers aangaande de broederschappen, en een *Handboeck van mynheer Daniel Verberckmoes, pastor in Meyghem, soo van de pastoreele thienden en landen van de pastorijs, als andersints, beginnende met den jaere 1744.*

De grafzerken liggen in den kerkvloer. Onder deze hebben wij er eenen zeer ouden bemerkt, van blauwen steen, en voorzien van wapenschilden. Alles is evenwel uitgesleten.

Tot omtrent het jaar 1857 stond de pastorijs wel een kwart uurs van de kerk. Sedert werd er eene nieuwe dicht bij gebouwd.

De eenige klok werd in 1850 hergoten, en weegt 548 kilos; men leest er het volgende opschrift op :

REFUSA SUM LOVANI A D^o VAN AERSCHOOT, ANNO DOMINI
1850, PRO ECCLESIA DE MEYGHEN CUI PATRONUS S. NICO-
LAUS, QUOD NOMEN MIHI DEDERUNT J. B. DE POORTER
ET M. CATH. DE KUYPER, PASTORE IN HAC PAROCHIA
S. F. M. EEUWAERT.

Pastors van Meigem.

<i>Joannes, pbr. de Meyeghem</i>	1290
.	.
J. van Brugolx	1599
Pieter de Praetere	1607
Tobias de Meyere	1618
Jan Fierens	1650
Karel Braeckman	166*
Laurens Luytens.	1670
Lieven Philippo.	1680

Pieter Moortgat	1700
Daneel Verberckmoes	1742
Jan-Bernaard van Landeghem	1766
Pieter Santens	17**
Alberik-Lucas Stichelbaut	1803(1)
J.-B. Franssens	1826
S.-F.-M. Eeuwaert	1849

V.

MAATSCHAPPIJEN. — *Schuttersgilde*. — Tot vóór eenige jaren bestond er in deze gemeente eene vereeniging van handboogschutters.

(1) ALBERIK-LUCAS-BAZ. STICHELBAUT, te Gent in 1754 geboren, was een monik der afgeschafte abdij van Drongen, en een Nederduitsch dichter. In 1811 gaf hij een verdienstelijk dichtwerk uit, getiteld: *Jerusalems herstelling*, in twaalf boeken. (Brugge, P. de Vlieger, in-8°, 223 bladzijden). Zijn broeder JAN-ANTOON STICHELBAUT (1746-1814) beoefende ook de Nederduitsche poëzie.
